Hodelus i barnehagen

Det er påvist lus i barnehagen. Det er viktig at dere leser gjennom dette skrivet og følger opp undersøkelser og behandling som er beskrevet nedenfor. Dersom dere finner lus på barna deres, gi beskjed til styrer som har oversikt over epidemien. Styrer har taushetsplikt, og barnets navn opplyses ikke til andre barn eller foreldre. For at barnehagen skal bli kvitt lusene er det viktig at alle samarbeider og følger opp hjemme.

Hva er lus?

Lus har vært en plage for mennesker gjennom hele historien, og det finnes et uttall av råd og meninger om hva man skal gjøre for å unngå smitte og hvordan luseepidemier skal håndteres. Rådene nedenfor følger folkehelseinstituttets anbefalinger.

Hodelus er små vingeløse insekter som lever av å suge blod av mennesker. Lusene er 2-3 mm lange, og både lus og egg kans sees uten forstørrelsesglass. En lus lever i 3-4 uker. Eggene er 0,3 – 0,8 mm og har 6 døgns utviklingstid. Larvene er 1 mm lange.
Hodelushunnen må suge blod minst 2 ganger om dagen, og legger ca. 80 - 90 egg i løpet av et voksent luseliv på ca. 25 dager.

Dersom bare en person har lus vil lusene dø ut av seg selv etter en tid på grunn av innavl. Som oftest blir andre familiemedlemmer eller barn i nærmiljøet (som i barnehagen) også smittet og lusekolonien holdes i live og sprer seg.

Hvordan ser man at man er smittet av lus?

Det er ofte lettere å finne egg enn lus. Både lus og egg kan sees uten forstørrelsesglass, men er vanskelige å få øye på. Det er lettest å få øye på lus og egg i hårfestet bak ørene og i nakken, men både lus og egg kan være hvor som helst i håret ellers. Lusene beveger seg raskt i håret. Det letteste er å gre med lusekam i vått hår mens man lener seg over en hvit vask eller et hvitt håndkle. Da kan man se lusene som faller ned. Sjekk også lusekammen etter lus og egg for hvert tak. Man kan også plukke bort med fingrene lus man ser underveis i kjemmingen.

Egg kan skilles fra flass og sand osv ved at eggene er klistret fast i håret ved roten, og sitter ganske hardt fast. (det går an å trekke dem av med lusekammen eller med fingrene). Egg som sitter mer enn 5 mm fra hårroten er tomme.

Det vanlige er å finne mellom 1 og 10, men det kan finnes over 100. Eggene er gulhvite og skinnende, og mer tørre, papiraktige og hvite etter at de er klekket. Egg som er drept med kjemiske midler blir litt etter litt mer brune. Lusene er alt fra små og nesten gjennomsiktige til litt større og mer brunsvarte.

Noen får også etter hvert kløe av lusene. Første gang man er smittet tar det flere måneder før man begynner å klø. Dette skyldes at kløen er en allergisk reaksjon på lusebittene, og allergiske reaksjoner som dette tar det litt tid å utvikle. Blir man smittet flere ganger kommer som oftest kløen raskere de neste gangene.

Dette betyr at mange smittebærere ikke klør, og eneste måten å se om man er smittet på er å undersøke hodebunnen.

Hvordan blir man smittet?

Lusforekomsten er ofte i epidemier (for eksempel i en barnehageavdeling). Den smitter oftest ved å hoppe fra hode til hode, og sjeldnere ved å gå fra hodeplagg og klær som henger på samme knagg i samme garderobe, eller ved deling av luer eller hårbørster/kammer.

Det er liten risiko for spredning via nakkeputer, møbler mm. Hårlengden har ingen betydning for lusespredningen.

Behandling av smittede personer

Vanlig hårvask fjerner ikke lus eller egg. Det er viktig at det er kun personer som man påviser lus hos som får behandling, og at man ikke behandler de som ikke er smittet. Det er et økende problem at lus er resistente mot lusemidler, og behandler man personer uten lus ”for sikkerhets skyld” øker faren for resistensutvikling.

Den beste måten å bli kvitt lusene på er for det første å undersøke alle som kan ha blitt smittet, dvs alle i en barnehage, søsken og foreldre. Alle barnehageansatte må også sjekkes.

Behandlingen er effektiv med Prioderm liniment som både ødelegger lus og luseegg. Dette fås reseptfritt på apoteket. Liniment er mer effektivt enn Prioderm sjampo. Etter inngniding av Prioderm i hodebunnen bør det gå minst 12 timer til neste hårvask (gjerne 24 timer). Prioderm vaskes deretter ut med vanlig sjampo. Imens håret er nyvasket etter behandlingen grer man gjennom med lusekam og fjerner lus og egg. Etter ca en time grer man gjennom pånytt fordi resistente lus ofte kan være lammet en stund og våkne til live igjen.

OBS: Prioderm skal ikke brukes av barn under 1 år eller av gravide. Disse kan søke råd hos meg på spør legen, hos egen lege, eller på apoteket. Husk at det kun er ved påvist lus man skal behandles.

Etter behandling med Prioderm bør man en gang i uken i 3 uker gre gjennom vått hår med lusekam. Det er ofte noen få lus om overlever og som da vil bli fjernet før de får formert seg. Dette er svært viktig å gjennomføre, slik at ikke behandlingen er bortkastet og man må begynne fra starten av igjen.

Tøy/sengetøy som er brukt de siste 1 – 2 døgn vaskes.

Barn kan gå i barnehagen igjen dagen etter de er behandlet med Prioderm.

Lus smitter hovedsakelig fra hode til hode, og lusene lever kort uten å ha et hode å suge blod av. Det behøves ikke rengjøring av klesskap, garderober mm i forbindelse med behandling av hodelus.

Det er ved utbrudd av hodelus ikke grunnlag for å stenge en barnehage.

Oppvarming av barnehagen fra fredag til søndag har usikker effekt og anbefales ikke. Det er uansett lite sannsynlig at lus vil overleve uten sitt vertsdyr (mennesket) fra fredag til søndag i en tom barnehage.

Lus dør raskt ved frysing (-20ºC) eller oppvarming (+60ºC)